

FUNDUSZE UNIJNE JAKO FORMY WSPIERANIA MŁODYCH PRZEDSIĘBIORCZYCH NA POLSKIEJ WSI

Mgr Ewelina Ewa Dzikowska

Mgr Ewa Gabryelak

Uniwersytet Łódzki

Abstrakt

Celem niniejszego artykułu jest podkreślenie istotnej roli przedsiębiorczych postaw i zachowań ludzi w dążeniu do trwałego, wielopoziomowego rozwoju obszarów wiejskich oraz zapobieganiu ich marginalizacji. Jako podmiot odpowiadający za przedsiębiorczość terenów obejmujących wsie, uznano młodzież zamieszkującą te obszary. Autorki w swych rozważaniach skupiły się na czynnikach motywujących i ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej osobom młodym na obszarach wiejskich, jak również scharakteryzowały bariery rozwojowe i podkreśliły ich negatywny wpływ na przedsiębiorczość ludzi młodych. Ponadto, w artykule zaakcentowano ważną rolę funduszy unijnych, jako silnych bodźców do tworzenia własnych, często innowacyjnych działalności gospodarczych. Przedstawiono charakterystykę funduszy europejskich wspomagających przedsiębiorczość na obszarach wiejskich, jak również podano przykładowe, zrealizowane w ich ramach projekty.

Rola przedsiębiorczości w budowaniu trwałego rozwoju.

We współczesnym społeczeństwie kompetencje przedsiębiorcze są szczególnie wysoko cenione. Uważa się, że przedsiębiorczość stanowi główny bodziec do wprowadzania rozwoju gospodarczego danego regionu, zwiększenia jego konkurencyjności, czy też poprawy jakości życia mieszkańców na danym terenie¹. Teoretycy zajmujący się zjawiskiem przedsiębiorczości podkreślają, iż nadal brakuje jednej, powszechnie uznawanej definicji. W zależności od kontekstu, w jakim jest ona stosowana, zwraca się uwagę na inne jej cechy².

¹ Lichniak I., *Rozwój przedsiębiorczości w Polsce* [w:] Lichniak I. (red.), *Determinanty rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SHG w Warszawie, Warszawa 2011, s. 11

² Gawel A., *Ekonomiczne determinanty przedsiębiorczości*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2007, s. 13

Zdaniem wielu badaczy, przedsiębiorczość należy odnosić do jednostek ludzkich. Według nich jest to system myślenia, działania, rodzaj zachowania, który pozwala w optymalny sposób prowadzić działalność gospodarczą³. „*Definiując przedsiębiorczość można traktować ją jako postawę człowieka lub jako proces zmian zachodzących pod wpływem tej postawy. Przedsiębiorcza postawa człowieka wyraża się w jego aktywnym i twórczym zachowaniu wobec rzeczywistości, dążeniu do jej ulepszenia, podejmowaniu nowych działań*”⁴. Według A. Gibba, do cech przedsiębiorców zalicza się m. in. wykazywanie inicjatywy, elastyczność, kreatywność, umiejętności przywódcze, jak również sprawność w rozwiązywaniu problemów⁵. Przedsiębiorczość jest umiejętnością „*w zakresie kreowania nowych wartości i chęci wykorzystania tej zdolności do konkretnych działań*”⁶. Stanowi siłę napędową bardzo wielu zjawisk społeczno – ekonomicznych, a zwłaszcza, zdaniem A. Szumpetera, pozwala na osiągnięcie wspomnianego rozwoju gospodarczego państwa⁷. Generalnie jednak zjawisku przedsiębiorczości nadaje się trzy znaczenia. Może ono odnosić się cech grupy aktorów społecznych – jak zaznaczono powyżej; aktywności tychże osób; bądź też w skali makro – dotyczyć zjawiska społeczno – gospodarczego⁸.

Postawy przedsiębiorcze osób młodych.

Jak zostało zaznaczone w artykule, osoby młode, kończące proces edukacji winny przyjąć postawę przedsiębiorczą i wziąć odpowiedzialność za rozwój gospodarczy i społeczny naszego państwa. „*Szczególnym obszarem zainteresowania jest przedsiębiorczość młodych ludzi, rozumiana tutaj jako inicjatywa osobista w gromadzeniu zasobów niezbędnych do zwieńczenia sukcesem pierwszego i najważniejszego przejścia z edukacji do pracy zawodowej, będącej jednocześnie tranzycją rozwojową do dorosłości*”⁹. Aktualnie zauważa się, że polska młodzież częściej niż dotychczas w planowaniu swojej przyszłości bierze pod

---

³ Lichniak I., *Rozwój przedsiębiorczości w Polsce* [w:] Lichniak I. (red.), *Determinanty rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SHG w Warszawie, Warszawa 2011, s. 11

⁴ Gawel A., *Ekonomiczne determinanty przedsiębiorczości*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2007, s. 23

⁵ Plawgo B. (red.) *Lokalne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości na przykładzie powiatu łomżyńskiego*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, Łomża 2005, s. 14

⁶ Grzegorzewska-Mischka E., *Współczesne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa 2010, s. 29

⁷ Champion M., *Rola samorządu we wspieraniu lokalnej i regionalnej przedsiębiorczości*, Wydawnictwo naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2012, s. 12

⁸ Ibidem, s. 15

⁹ Bańka A., *Przedsiębiorczość w okresie adolescencji i wczesnej dorosłości. O formowaniu się tożsamości nowego typu* [w:] Ratajczak Z. (red.), *Przedsiębiorczość. Źródła i uwarunkowania psychologiczne*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2012, s. 27

uwagę możliwość założenia własnego przedsiębiorstwa i samo zatrudnienia¹⁰. Jednakże badania pokazują, że osoby młode są najmniej liczną grupą spośród pracodawców – zaledwie 6,5%. Nie jest to efektem braku zainteresowania młodzieży takimi inicjatywami, lecz barierami na które trafiają¹¹. Podstawowa przeszkodą w przypadku zakładania działalności gospodarczej jest brak wystarczających środków finansowych na założenie i funkcjonowanie firmy w pierwszym roku działalności¹².

Zdaniem autorów raportu „Młodzi 2011” osoby młode do 30 r. ż. nie są grupą bierną, ale wręcz przeciwnie, bardzo często interesują się założeniem własnego biznesu. Na drodze jednak do własnej działalności stoją skomplikowane procedury i brak kapitału startowego¹³.

Z analiz PARP „Determinanty innowacyjności i rozwoju przedsiębiorstwa” z grudnia 2010 roku wynika, iż istotnym bodźcem ograniczającym konkurencyjność MiŚP jest brak możliwości finansowania zewnętrznego¹⁴.

Warto w tym miejscu przytoczyć wyniki badań, pokazujące różnicę w podejściu do zakładania własnej działalności gospodarczej pomiędzy studentami, a absolwentami uczelni. Okazuje się, iż częściej studenci byli skłonni zaangażować się w przedsiębiorczość (około 47%), aniżeli absolwenci (około 36%)¹⁵, co może wynikać z faktu, iż osoby starające się wejść na rynek pracy doświadczyły już pierwszych niepowodzeń i zetknęły się z barierami ograniczającymi rozwój przedsiębiorczości. Studenci natomiast nie posiadali takich doświadczeń i nie byli świadomi istniejących ograniczeń.

Przedsiębiorczość jako szansa przezwyciężenia marginalizacji obszarów wiejskich.

Wiedza o tym, iż obszary wiejskie są terenami szczególnie zagrożonymi marginalizacją m. in. społeczną, ekonomiczną, czy też edukacyjną jest powszechnie znana. Niestety zjawisko wykluczenia jest dość trwałym stanem i niełatwym do pokonania¹⁶. Podkreśla się, iż wykluczenie dosięga zwłaszcza osoby zajmujące się działalnością rolniczą, mieszkające na słabo zurbanizowanych peryferiach. Ponadto, uważa się, że za taki stan rzeczy

---

¹⁰ Ibidem, s. 29

¹¹ Arak P., Boni M., Szafraniec K., Młodzi 2011, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2011

¹² Warunki powstawania i działania oraz perspektyw rozwojowych polskich przedsiębiorstw powstałych w latach 2007-2011, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013, s. 31-37

¹³ Arak P., Boni M., Szafraniec K., Młodzi 2011, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2011

¹⁴ Ibidem

¹⁵ Zawodziński K., Podejmowanie własnej działalności gospodarczej przez absolwentów szkół [w:] Lichniak I. (red.), *Determinanty rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SHG w Warszawie, Warszawa 2011, s. 282

¹⁶ Ślusarz G, *Przedsiębiorczość jako forma przeciwdziałania marginalizacji obszarów wiejskich* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 20

odpowiada brak umiejętności optymalnego wykorzystania zasobów ulokowanych na tychże obszarach. Dlatego też niezwykle istotną kwestią, mogącą wpłynąć na poprawę sytuacji na terenach wiejskich jest rozwój przedsiębiorczości¹⁷.

Jak zostało zaznaczone, rolnictwo nie należy do dziedzin gospodarki charakteryzujących się wysoką efektywnością finansową. Wręcz przeciwnie, produkcja rolnicza jest kryzysogennym czynnikiem rozwoju¹⁸. Aby pokonać trudną sytuację na obszarach wiejskich należy skierować ich rozwój w kierunku pozarolniczej działalności, powstawania małych i średnich przedsiębiorstw, perspektywistycznego i innowacyjnego myślenia, obejmującego nie tylko modernizację i specjalizację gospodarstw, ale i właśnie wspomnianą aktywność pozarolniczą, jako uzupełnienie rolnictwa, np. szeroko pojęty agrobiznes¹⁹.

Czynniki wspierające rozwój przedsiębiorczości. Bariery rozwoju.

Postawy przedsiębiorcze sprzyjają wprowadzaniu szeroko pojętego rozwoju w konkretnym otoczeniu lokalnym. Pomagają w przewyżnianiu wielu problemów danego regionu, nie tylko ekonomicznych, ale i społecznych. Warto więc w tym miejscu postawić pytanie, kto powinien wziąć odpowiedzialność za kształtowanie lokalnego rozwoju? Jakie grupy społeczne powinny w głównej mierze pełnić tak ważną rolę? Zdaniem auterek, to właśnie osoby młode, z racji posiadanych przezeń cech, czyli np. otwartości na zmiany, kreatywności, odwagi powinny być motorem do wprowadzania innowacyjnych, twórczych i konstruktywnych zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu.

Kolejne pytanie, które rodzi się w tym miejscu brzmi: co ma wpływ na rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza ludzi młodych? Jakie czynniki mogą sprzyjać temu zjawisku, a jakie stanowią bariery? Odpowiedź na te pytania nie jest jednoznaczna. Czynniki mające wpływ na rozwój lub uniemożliwianie przedsiębiorczości można podzielić na cztery podgrupy, a mianowicie na bodźce ekonomiczne, prawne oraz edukacyjne, czy też społeczne. Bodźce społeczne wynikają przede wszystkim z indywidualnych cech osobowościowych jednostki. Zostały one zaznaczone i określone w ramach pierwszego podrozdziału, w związku z tym zostaną pominięte w dalszych rozważaniach.

---

¹⁷ Ibidem, s. 15

¹⁸ Ślusarz G, *Przedsiębiorczość jako forma przeciwdziałania marginalizacji obszarów wiejskich* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 24

¹⁹ Ibidem, s. 25, 30

Analizując formy wspierania przedsiębiorczości, nie tylko osób młodych, należy zaznaczyć, iż w szerokim ujęciu istnieją trzy główne filary zakładające ten cel, a mianowicie obejmujące:

1. **poziom ponadnarodowy** (uwarunkowania polityczne wspólnoty państw odnoszące się do wsparcia postaw przedsiębiorczych na danym terenie);
2. **poziom państwowy** (polityka państwa wpływająca na rozwój krajowej przedsiębiorczości i jej konkurencyjności na tle pozostałych krajów);
3. **poziom lokalny, organizacyjny** (polityka konkretnych firm, jednostek samorządu terytorialnego)²⁰.

Powyższe elementy pokazują, iż rozwój przedsiębiorczości jest wieloaspektowy, wpływa na niego szereg zmiennych i nie można analizować go jedynie w skali mikro lub tylko w skali makro.

W dalszej części artykułu zostaną zaprezentowane motywacje i bariery odnoszące się do budowania postaw przedsiębiorczych młodzieży mieszkającej na wsiach. Autorki zaznaczają, iż poniższe aspekty dotyczą nie tylko problemów ludzi młodych zamieszkujących obszary wiejskie, ale można przypuszczać, że charakteryzują dylematy i zagadnienia, z którymi borykają się niemalże wszyscy przedsiębiorcy, bez względu na wiek, czy miejsce zamieszkania. Nie mniej jednak, z racji podjętej problematyki, badaczki w swych rozważaniach będą odwoływały się właśnie do osób młodych z terenów wiejskich.

W pierwszej kolejności w artykule zostaną przedstawione bodźce wpływające na rozwój przedsiębiorczości. Do ekonomicznych czynników pobudzających przedsiębiorczość niewątpliwie należy uzyskiwanie zysku z podjętych działań, podnoszenie wartości finansowej firmy. Zrealizowane plany ekonomiczne przedsiębiorstw napawają optymizmem młodych przedsiębiorców i dodają chęci do wprowadzania dalszych innowacyjnych działań. Dzięki temu sprężyna przedsiębiorczości wciąż jest nakręcana. Inną skuteczną motywacją może być pozytywny efekt utrzymujący się po wprowadzeniu na rynek takiego produktu czy usługi, która wciąż interesuje w długofalowej perspektywie szerokie grono odbiorców²¹.

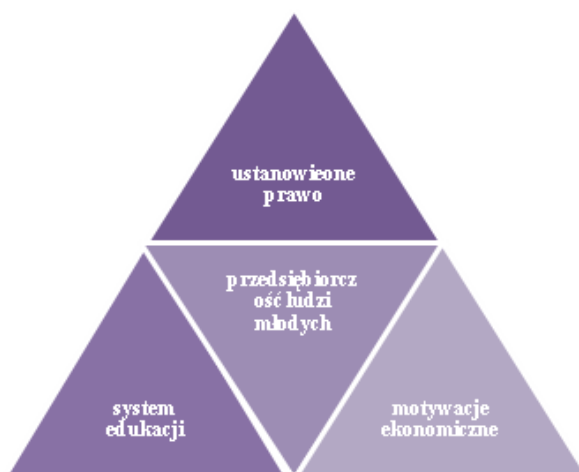
²⁰ Chmieliński P., *Wspieranie przedsiębiorczości w działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce* [w:] Strużycki M. (red.), *Przedsiębiorczość w teorii i praktyce*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2006, s. 173

²¹ Grzegorzewska-Mischka E., *Współczesne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa 2010, s. 60-61

Czynnikami motywująco wpływającymi na postawy przedsiębiorcze są także bodźce prawne. Dobrze skonstruowane przepisy prawa stanowią szansę na prosperitę firmy i pomagają w procesie planowania kolejnych jej działań²².

Bez wątpienia czynnikiem rozwoju przedsiębiorczości zasługującym na szczególną uwagę jest edukacja. Podkreśla się, iż jest ona bodźcem pobudzającym tworzenie się lokalnego biznesu, w związku z tym coraz częściej mówi się o konieczności wprowadzania ustawicznej edukacji, czy też specjalistycznej edukacji biznesowej, aby wzmocnić postawy przedsiębiorcze ludzi młodych w państwie. Zapis o tejże edukacji znalazł się nawet w Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013²³. Warto w tym miejscu odnieść się do słów A. Malinowskiego, iż zaledwie około 4% osób ma wrodzone kompetencje przedsiębiorcze. Pozostałe 96% musi je nabyć, a jest to możliwe właśnie w procesie skutecznego nauczania. Co istotne, ustawiczne kształcenie pozwala na przekwalifikowywanie się młodych ludzi i na wzrost ich elastyczności zawodowej, a to z kolei sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości²⁴. Nie ulega wątpliwości, że warto inwestować w edukację ludzi młodych, gdyż „są bowiem najważniejszymi aktorami na scenie procesów gospodarczych, a ich wiedza i podejmowane przez nich decyzje w istotny sposób wpływają na to, jak kształtuje się bieżące życie gospodarcze całego społeczeństwa”²⁵.

Poniższy schemat w obrazowy sposób prezentuje wpływ analizowanych czynników na przedsiębiorczość młodych ludzi.

Źródło: opracowanie własne

²² Grzegorzewska-Mischka E., *Współczesne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa 2010, s. 61-62

²³ Ibidem, s. 62-63

²⁴ Ibidem, s. 63-64

²⁵ Ibidem, s. 65

Wśród czynników mobilizujących do podejmowania długofalowej aktywności przedsiębiorczej można także zaliczyć te realizowane przez jednostki samorządu lokalnego. W ramach samorządów gminnych mogą i powinny być realizowane instrumenty wspierania przedsiębiorczości. Ich podział i skróconą charakterystykę przedstawia tabela nr 1.

Tabela 1. Instrumenty wspierania przedsiębiorczości w ramach JST.

Kategorie instrumentów	Elementy wchodzące w ich skład
Prawno – administracyjne	Plany Zagospodarowania Przestrzennego Zezwolenia Nakazy i zakazy wynikające z lokalnego i ogólnego prawa
Ekonomiczno – finansowe	Wysokość stawek podatków i lokalnych opłat Zwolnienia i ulgi podatkowe Zaniechanie poboru podatków
Infrastrukturalne	Dobry stan infrastruktury technicznej: drogi, wodociągi itp.
Instytucjonalno – organizacyjne	Konsultacje władz lokalnych z przedsiębiorcami na temat planowanych inwestycji Spotkania partnerów lokalnych dotyczące sposobów rozwiązywania lokalnych problemów
Promocyjno – informacyjne	Promocja terenów gminnych Otwarta i szczerą komunikacja z przedsiębiorcami, udzielanie informacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Plawgo B. (red.) *Lokalne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości na przykładzie powiatu łomżyńskiego*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, Łomża 2005, s. 24-31

Czynniki motywujące młodych ludzi do podejmowania działań przedsiębiorczych są niezwykle istotnie, nie mniej jednak należy też zwrócić uwagę, z jakimi barierami spotykają się osoby na progu swych karier zawodowych. Trzeba również zaznaczyć, iż bodźce,

np. prawne, które powyżej uznano za pozytywne uwarunkowania rozwoju, mogą równocześnie przysparzać wielu problemów i ograniczać postawy przedsiębiorcze.

Jako pierwsze zostaną zanalizowane wspomniane powyżej bariery prawne. Pojawiają się one już na początku procesu planowania przedsięwzięć przez osoby młode i towarzyszą im przez cały okres prowadzenia działalności. „*Bariery prawne są powszechnie krytykowane, a mimo to stanowią problem trudny do przezwyciężenia. Praktycznie znane są wszystkim przedsiębiorcom i konsekwentnie przez nich wskazywane jako przyczyna ich ograniczonych możliwości rozwoju*”²⁶. Zalicza się do nich:

1. stosunkowo długi okres oczekiwania na zarejestrowanie firmy (około 1 miesiąc) oraz wysokie koszty z tym związane;
2. obowiązujące procedury inwestycyjne;
3. przesadzoną represyjność administracji państwowej wobec przedsiębiorców;
4. chaotyczność i brak spójności w polskim prawie gospodarczym;
5. zbyt częste kontrole przedsiębiorców;
6. rozbudowany i czasochłonny system obowiązkowego informowania i raportowania przedsiębiorców o swojej działalności;
7. naruszanie przez państwo zasad wolnego rynku;
8. większe wsparcie i protekcyjizm pracowników, aniżeli pracodawców;
9. zróżnicowane i niekorzystne prawo podatkowe²⁷.

Generalne uwagi, jakie wiążą się z prawem polskim w kontekście przedsiębiorczości, odnoszą się do braku jego wewnętrznej spójności, nadmiernego skomplikowania, niejasności. Jako barierę prawną należy uznać także zbyt częste wprowadzanie w nim zmian i poprawek. Mikroprzedsiębiorstwa czasem nie są w stanie nadążyć za wciąż zmieniającymi się aktami legislacyjnymi²⁸.

Niewątpliwie do istotnych barier niesprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości ludzi młodych są wszelkiego rodzaju kwestie biurokratyczne. Młodzi ludzie, absolwenci szkół, stojąc na starcie swojego dorosłego życia nie są odpowiednio przygotowani do walki z potężnym systemem biurokracji, jaki ma miejsce w naszym kraju. Wiele osób próbujących założyć własną działalność zniechęca się już na początku swej kariery, m. in. postawą urzędników administracji państwowej, którzy często są wyjątkowo nieprzychylni i nie

---

²⁶ Grzegorzewska-Mischka E., *Współczesne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa 2010, s. 78

²⁷ Ibidem, s. 77-78

²⁸ Ibidem, s. 86-87

wykazują inicjatywy w pomocy przyszłym, jeszcze niedoświadczonym przedsiębiorcom. Dodatkowo biurokracja zabiera niezmiernie dużo czasu i energii inwestorom, którzy muszą niewspółmiernie angażować się w obowiązki sprawozdawcze²⁹.

Inna koncepcja traktująca o napotykanym barierach przez osoby zajmujące się przedsiębiorczością, wymienia takie negatywne czynniki, jak:

1. ograniczenia rynkowe;
2. trudności finansowe;
3. kwestie prawne;
4. problemy uwarunkowane polityką państwową;
5. trudności z kapitałem ludzkim;
6. zagadnienia związane z dostępem do informacji;
7. problemy z systemem produkcji³⁰.

Jak widać, część zagadnień problemowych powtarza się w wielu koncepcjach. Mnogość i wieloaspektowość barier utrudniających podejmowanie działań przedsiębiorczych przez osoby młode stanowi dość niekorzystne zjawisko, z którym należy bezwzględnie walczyć. Młodzież wkraczająca w dorosłe życie, próbująca spróbować własnych sił w biznesie, często po konfrontacji z szeregiem barier i ograniczeń, rezygnuje z podjęcia własnej działalności gospodarczej, pomimo iż posiada ciekawe, innowacyjne pomysły.

Przypuszczalnie, przedstawione w niniejszym podrozdziale czynniki ułatwiające tworzenie i rozwój przedsiębiorstw nie są dostateczne. Wobec tego trzeba zastanowić się nad takimi instrumentami, które w zadowalający sposób pobudzą młodzież do działania i przyjęcia postawy przedsiębiorczej. Zdaniem autorek czynnikami spełniającymi te wymogi mogą być fundusze pochodzące z środków Unii Europejskiej.

Fundusze Unii Europejskiej jako środki wspierające przedsiębiorczość na obszarach wiejskich.

Biorąc pod uwagę problemy obszarów wiejskich związane z ich marginalizacją, szczególnie ważne wydaje się być kierowanie na te tereny różnych form wsparcia w celu przezwyciężenia stagnacji. Wyjątkową szansę stanowią środki pochodzące ze Wspólnoty Europejskiej, ponieważ, jak uważa wielu teoretyków, na tworzenie przedsiębiorczości

---

²⁹ Grzegorzewska-Mischka E., *Współczesne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa 2010, s. 83

³⁰ Plawgo B. (red.) *Lokalne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości na przykładzie powiatu łomżyńskiego*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, Łomża 2005, s. 20

w głównej mierze wpływają instrumenty wsparcia finansowego³¹. Dostęp do nich w ramach funduszy strukturalnych polscy przedsiębiorcy otrzymują od 2004 roku³². Dzięki Sektorowemu Programowi Operacyjnemu Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, realizowanego w latach 2004-2009, odnotowano szereg pozytywnych zmian i efektów dla osób prowadzących lub zakładających własną działalność³³. „*Wspólna Polityka Unii Europejskiej w zakresie przedsiębiorczości dąży do usuwania barier utrudniających swobodny przepływ towarów, usług, osób i kapitału*”³⁴.

Środki unijne, mające na celu realizację założeń wspólnych polityk Unii Europejskiej, mają doprowadzić między innymi do „*harmonijnego i zrównoważonego i trwałego rozwoju życia gospodarczego, wysokiego poziomu zatrudnienia (...) wysokiego stopnia konkurencyjności i zbieżności dokonanych gospodarczych(...)*”³⁵ także na obszarach wiejskich. Fundusze unijne dają możliwość wyrównywania dysproporcji rozwojowych pomiędzy regionami, ich głównym celem jest rozwiązanie problemu nierówności społecznej i gospodarczej przy pomocy transferu środków pomiędzy Państwami Członkowskimi. Realizacja projektów dofinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności z zakresu przedsiębiorczości, edukacji, aktywności lokalnej czy infrastruktury przyczynia się do wyrównywania szans mieszkańców terenów wiejskich oraz przemian na polskiej wsi. Kolejnym z instrumentów wpływających na rozwój wsi jest Wspólna Polityka Rolna, służąca wsparciu inicjatyw społecznych i gospodarczych, poprzez którą niwelowane są różnice w poziomie życia między miastem a wsią w środowiskach lokalnych.

Pula środków z funduszy strukturalnych przyznanych Polsce na lata 2004 – 2006 wyniosła blisko 8,6 mld EURO. W przypadku Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wartość alokacji przyznanej Polsce na lata 2004 – 2006 wyniosła blisko 5 mld EURO, z Europejskiego Funduszu Społecznego 2 mld EURO, z Sekcji Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej 1,2 mld EURO, ze środków

---

³¹ Walenia A., *Znaczenie funduszy strukturalnych UE w finansowaniu rozwoju przedsiębiorczości* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 91

³² Mentelski P., *Warunki i bariery dostępu do środków Unii Europejskiej dla różnych grup przedsiębiorców* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 123

³³ Kłopotek A., *Źródła finansowania działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw* [w:] Lichniak I. (red.), *Determinanty rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SHG w Warszawie, Warszawa 2011, s. 353

³⁴ Saar M. A., *Jak samorządy lokalne mogą wspierać rozwój przedsiębiorczości?*, Wydawnictwo Fachowe CeDeWu, Warszawa 2011, s. 22

³⁵ Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, art. 2

z Finansowego Instrumentu Orientacji Rybołówstwa dla Polski wynosi ponad 200 mln EURO. W latach 2007-2013 pula środków przyznanych Polsce w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich wynosi ponad 17 miliardów EURO, z czego w ramach osi 3: *Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej* ponad 4 miliardy EURO, a w osi 4: *Leader* ponad 1 miliard EURO. Ogromne środki dostępne są także w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (9,7 miliarda EURO), między innymi w Priorytecie VI *Rynek pracy otwarty dla wszystkich*, zakładającym między innymi dofinansowanie działań zmierzających do zwiększenia poziomu zatrudnienia wśród kobiet, podniesienie poziomu kwalifikacji zawodowych. W latach 2007-2011 fundusze europejskie umożliwiły rozwój polskiej gospodarki - powstało ponad 150 tys. nowych firm, a bezpośrednio wsparcie otrzymało ponad 42,5 tys. Istniejących firm (współfinansowanych ze środków PO Kapitał Ludzki)³⁶.

Przedsiębiorczość młodych wspierana jest dzięki realizacji polityki spójności poprzez absorpcję funduszy unijnych³⁷. Zarówno w perspektywie budżetowej 2004-2006³⁸ jak i obecnej - 2007-2013³⁹ możliwe jest wpływanie na poprawę jakości życia mieszkańców i wyrównanie dysproporcji pomiędzy bogatszymi i biedniejszymi regionami, między miastem a wsią.

W ramach krajowych i Regionalnych Programów Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej, finansowanych z poszczególnych funduszy Unii Europejskiej (EFRR, EFS, FS, EFRROW, EFR) występują wspólne obszary interwencji obejmujące między innymi omawianą w niniejszym artykule sferę przedsiębiorczości czy też rozwój zasobów ludzkich. Zgodnie z przyjętym prawodawstwem wspólnotowym niedopuszczalne jest wielokrotne finansowanie tożsamych projektów z różnych funduszy

---

³⁶https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/wiadomosci/Strony/Bilans_czlonkostwa_w_UE_Fundusze_Europejskie_300413.aspx

³⁷Polityka spójności ma na celu zwiększenie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia we wszystkich regionach i miastach Unii Europejskiej. Realizowana jest przede wszystkim dzięki dwóm funduszom strukturalnym, tj.: Europejskiemu Funduszowi Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiemu Funduszowi Społecznemu (EFS) oraz Funduszowi Spójności (FS).

³⁸W latach 2004-2006 działania przedsiębiorcze wspierane były poprzez – m.in. Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR), Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO WKP), Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich

³⁹W ramach okresu programowania 2007-2013 przedsiębiorczość (w tym także osób młodych) dofinansowywana była w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL), Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO IG), a także Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego (RPO WŁ) oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)

UE. Na państwach członkowskich ciąży obowiązek zastosowania, na poziomie krajowym, takich rozwiązań, które wyraźnie określą zakres interwencji poszczególnych funduszy⁴⁰.

Tabela 2. Fundusze Unii Europejskiej dla rozwoju przedsiębiorczości

Wsparcie przedsiębiorczości w ramach funduszy Unii Europejskiej	
2004-2006	2007-2013
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)	16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO)
Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO WKP)	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG)
Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL)	Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL)
Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (SPO ROL)	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.funduszeuropejskie.gov.pl Zmiany w systemie programowanie 2007-2013

Warto podkreślić raz jeszcze, iż rozwój sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MSP) stanowi ważny punkt w polityce Unii Europejskiej. Dokument europejski z marca 2000 roku, jakim jest Strategia Lizbońska stanowczo podkreśla konieczność kreowania optymalnego klimatu do rozwoju przedsiębiorczości. Stała się ona priorytetem w polityce społeczno – gospodarczej UE. Z pewnością dyrektywy unijne, przyjęte w ramach Strategii Lizbońskiej, sprzyjają kształtowaniu procesów i postaw przedsiębiorczych. Należą do nich takie instrumenty, jak m. in. raporty o konkurencyjności, europejskie obserwatorium małych i średnich firm, czy też raporty najlepszych rozwiązań i wzorców postępowania⁴¹. Również w Polsce, dzięki członkostwu w UE podjęto szereg działań mających na celu rozwój przedsiębiorczości i wprowadzono poniższe instrumenty wsparcia przedsiębiorców:

1. wieloletni program dla przedsiębiorstw i przedsiębiorczości na lata 2001-2005;

⁴⁰Linia demarkacyjna nie stanowi katalogu wszystkich interwencji funduszy UE, a tylko wskazuje te obszary (działania), w których zaistniała potrzeba rozgraniczenia wsparcia, w celu uniknięcia wielokrotnego finansowania tego samego typu projektów. Informacja o wsparciu określonych typów interwencji zawarta jest w programach operacyjnych oraz dokumentach ich uszczegóławiających (np. szczegółowe opisy priorytetów). Linia demarkacyjna stanowi natomiast ich uzupełnienie, identyfikując szczegółowe kryteria wskazujące miejsce realizacji projektów w danym PO/RPO.

⁴¹ Patrz: Walenia A., *Znaczenie funduszy strukturalnych UE w finansowaniu rozwoju przedsiębiorczości* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 93

2. Europejska Karta Małych i Średnich Przedsiębiorstw;
3. Komitet do spraw Poprawy i Uproszczenia Małych i Średnich Przedsiębiorstw⁴².

Trzeba również odnieść się do dokumentu przyjętego w 2000 roku w Lizbonie, a mianowicie Europejskiej Karty Małych Przedsiębiorstw, który ukierunkowuje kraje należące do Unii Europejskiej na wprowadzanie w ramach państw działań umożliwiających optymalny rozwój przedsiębiorczości. Rodzaje tych działań prezentuje tabela nr 3.

Tabela 3: Cele i działania polityki krajów UE zorientowane na pomoc przedsiębiorcom.

Główne cele polityki wspólnotowej wobec przedsiębiorców
Wspieranie edukacji i szkoleń z zakresu przedsiębiorczości
Ułatwianie i przyspieszanie uruchomienia działalności gospodarczej oraz rejestracji przedsiębiorstw
Uproszczenie ustawodawstwa i regulacji prawnych
Rozwój kształcenia zawodowego w celu zwiększenia dostępu do kwalifikacji
Poprawa dostępności usług elektronicznych
Polepszenie funkcjonowania przedsiębiorstw na Jednolitym Rynku Europejskim
Uproszczenie systemu podatkowego i ułatwienie dostępu do źródeł finansowania
Wspieranie nowych technologii – wzmocnienie zdolności technologicznych małych przedsiębiorstw
Promocja wykorzystania e-biznesu i nowoczesnych systemów wspierania firm
Rozwinięcie efektywniejszej i silniejszej reprezentacji interesów małych przedsiębiorstw w skali krajowej i unijnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Walenia A., *Znaczenie funduszy strukturalnych UE w finansowaniu rozwoju przedsiębiorczości* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 94-95

Ponadto, do 2005 roku obowiązywał Wieloletni Program na rzecz Przedsiębiorstw i Przedsiębiorczości, który miał za zadanie promowanie „przedsiębiorczości jako cennej i produktywnej umiejętności życiowej”⁴³.

⁴² Walenia A., *Znaczenie funduszy strukturalnych UE w finansowaniu rozwoju przedsiębiorczości* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 93

Fundusze europejskie stworzyły niewątpliwie bardzo atrakcyjne możliwości rozwoju dla młodych przedsiębiorców, nie mniej jednak należy podkreślić, że pomimo ogólnego, ożywionego zainteresowania środkami, nie wszyscy młodzi przedsiębiorcy, czy też osoby próbujące założyć firmę decydują się na aplikowanie o nie. Zapewne wynika to z wielu pobudek, ale z pewnością do najistotniejszych czynników ograniczających należą bariery w dostępie do funduszy, które można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne.

Bariery wewnętrzne dotyczą sytuacji konkretnych przedsiębiorstw, czyli zasobów ekonomicznych i kadrowych, poziomu inwestycji firmy i stosowanych w niej innowacji oraz ogólnej wiedzy i doświadczenia w pisaniu wniosków. Osoby młode prowadzące działalność gospodarczą często zmagają się z trudnościami w dostępie do kredytów umożliwiających ich funkcjonowanie, czy rozwój; nie posiadają wystarczającej wiedzy o zaletach wprowadzania innowacyjnych rozwiązań. W przypadku funduszy unijnych fundamentalnym problemem jest brak wiedzy na temat zasad przygotowywania projektów i wniosków o dofinansowanie przedsiębiorcy często nie wiedzą w jaki sposób korzystać z Generatora Wniosków, jakie przygotować informacje przed przystąpieniem do pisania projektu. Wielu przedsiębiorców sądzi, iż sam pomysł na działalność wystarczy do napisania dobrego wniosku. Nie mają oni jednak świadomości, że oprócz ogólnego konceptu należy przygotować m. in. spis celów i rezultatów projektu, konkretne działania, szczegółowy budżet, metodologię cyklu zarządzania projektem. Dla części osób próbujących uzyskać wsparcie unijne, już początkowe kwestie na etapie przygotowania projektu sprawiają, że rezygnują one z dalszych aktywności. Inne osobom, którym uda złożyć się wniosek o dofinansowanie projektu i uzyskają wyczekiwane wsparcie, nie posiadają spójnej dokumentacji projektowej, która jest pomocna i wręcz niezbędna przy realizacji zadań. Przedsiębiorcy ci zmagają się wtedy z szeregiem poprawek na etapie sprawozdawczości, czy też wnioskowania o płatność. Zdarza się, iż część z nich zmuszona jest wręcz zrezygnować z podjętych działań⁴⁴.

Dostęp przedsiębiorców do funduszy pochodzących z budżetu Unii Europejskiej jest również ograniczany barierami zewnętrznymi, na które osoby te nie mają większego wpływu. Przedsiębiorcy aplikujący o środki europejskie często zgłaszają rozbudowaną listę spotykających ich utrudnień⁴⁵. Ich spis zawarto w tabeli nr 4.

---

⁴³ Walenia A., *Znaczenie funduszy strukturalnych UE w finansowaniu rozwoju przedsiębiorczości* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 95

⁴⁴ Mentelski P., *Warunki i bariery dostępu do środków Unii Europejskiej dla różnych grup przedsiębiorców* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 134-139

⁴⁵ Spis barier przedstawianych przez przedsiębiorców w 2007 roku. Część z nich mogła ulec modyfikacji.

Tabela 4. Bariery w dostępie do funduszy unijnych według przedsiębiorców.

Spis subiektywnych czynników ograniczających przedsiębiorczość.
Skomplikowane i drobiazgowo procedury przygotowania i oceny wniosków.
Wciąż zmieniające się procedury
Skomplikowana instrukcja wypełniania wniosków o dofinansowanie
Długi okres oceny wniosków
Niski poziom dofinansowania
Zbyt wysokie koszty kredytów powodujące problemy z uzyskaniem wkładu własnego
Ograniczony dostęp do informacji o programach operacyjnych
Ograniczony zakres wydatków kwalifikowanych
Niemożliwość ubiegania się o dofinansowanie inwestycji już rozpoczętych
Duża liczba wymaganych załączników
Ograniczony zakres kwalifikowalności przedsiębiorców do poszczególnych programów operacyjnych
Kryterium innowacyjności – najczęstsza bariera w pozyskiwaniu środków

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Mentelski P., *Warunki i bariery dostępu do środków Unii Europejskiej dla różnych grup przedsiębiorców* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 140

Źródła finansowania przedsięwzięć osób młodych zamieszkujących obszary wiejskie.

Przedsiębiorczość osób młodych zamieszkujących obszary wiejskie napotyka wspomniane powyżej przez autorki bariery. Podstawową z nich, zarówno w momencie powoływania działalności gospodarczej jak i w pierwszym okresie prowadzenia firmy jest bariera finansowa. Może ona zostać zniwelowana poprzez dostępne środki z funduszy Unii Europejskiej. Jak wskazują dostępne podsumowania wdrażania poszczególnych funduszy dystrybuowanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za okres 2004-2006 wnioski złożone na ułatwienie startu młodym rolnikom opiewają na kwotę blisko 1 miliarda złotych, rozliczono dotacje w kwocie ponad 700 milionów złotych. W ramach działania 2.4 *Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów* złożonych zostało ponad 7000 wniosków na łączną kwotę ponad 300 milionów złotych, z czego poprawnie rozliczono wnioski o wartości 282 milionów złotych. Dane ARMiR nie podają jednak jak część z tych

wniosków dotyczyła działalności gospodarczej ludzi młodych⁴⁶. Tabela nr 5 prezentuje programy w ramach których młodzi przedsiębiorcy mogą uzyskać wsparcie finansowe.

Tab. 5. Obszary wspierania przedsiębiorczości na terenach wiejskich.

Obszar wsparcia	Regionalne Programy Operacyjne / PO Kapitał Ludzki	Programy Operacyjne na poziomie centralnym (w ramach Polityki Spójności)	Programy Operacyjne Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej
1/ wsparcie szkoleniowo-doradcze	PO KL	-	-
2/ inwestycja w środki trwałe i infrastrukturę	RPO	PO Ii Ś, PO IG	PROW
3/ dotacja na rozpoczęcie działalności	PO KL	-	PROW
4/ rozwój dotychczasowej działalności	RPO	-	PROW
5/ zmiana na działalność pozarolniczą	-	-	PROW

Źródło: opracowanie własne

Przegląd zrealizowanych projektów przez wiejskich przedsiębiorców.

W poprzednim podrozdziale artykułu przedstawiono szczegółowo spis wszystkich funduszy europejskich skierowanych na rozwój obszarów wiejskich. Środki wykorzystane ramach PROW mają ogromne znaczenie dla rozwoju polskich wsi i już na dzień dzisiejszy można powiedzieć, iż przyniosły szereg pozytywnych zmian, które trudno byłoby tutaj wszystkie wyliczyć. Nie jest to jednak przedmiotem artykułu.

Autorki postanowiły objąć analizą jedynie fundusze europejskie skierowane do osób zamieszkujących wsie, w ramach działania: *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*. W okresie finansowania PROW 2007- 2013 przeznaczono na to działanie ponad 1,02 mld Euro. Jak wynika z opracowań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi „do połowy roku 2012 złożonych zostało ponad 31 tys. wniosków na kwotę 6,09 mld zł, podpisano ponad 7,8 tys. umów przyznania pomocy na kwotę 1,39 mld zł stanowiącą 31,18% limitu środków oraz zrealizowano płatności na kwotę 563,70 mln zł dla 3798 beneficjentów”.

Analizie zamierzano poddać przykłady projektów zrealizowanych przez młodych przedsiębiorczych, jednakże ze względu na brak informacji o wieku beneficjentów

⁴⁶System Informacji Zarządczej ARMiR za 2009 rok, Informacje o liczbie i kwotach łożonych wniosków o pomoc oraz kwotach zrealizowanych płatności w ramach SPO ROL dostępne na stronie http://www.arimr.gov.pl/uploads/media/0510_SPO_rolny.pdf

poszczególnych działań, nie było możliwe wyodrębnienie jedynie tych mikroprzedsiębiorstw, które zostały założone przez osoby młode. W związku z czym autorki zdecydowały się na przedstawienie projektów zaprezentowanych w dwóch publikacjach Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi^{47,48}. Działania te zostały wybrane na prośbę MRiRW zarówno przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, jak również samorządy województw. Można zatem sądzić, iż były one jednymi z najważniejszych, najbardziej istotnych dla samorządów lokalnych przedsięwzięć, skoro wybrano je z wielu innych.

Autorki postanowiły dokonać analizy tychże projektów, ponieważ jak podają dane GUS, w ostatnim czasie nowe przedsiębiorstwa są głównie tworzone właśnie przez osoby młode. Ponadto, ze szczegółowych informacji na ten temat wynika, iż 2/3 polskich przedsiębiorstw utworzonych w latach 2007-2011 zostało zarejestrowanych przez osoby do 39. roku życia, natomiast około 1/2 przedsiębiorców miała poniżej 30. roku życia⁴⁹. Zatem jest wysoce prawdopodobne, iż znaczący odsetek spośród analizowanych w artykule projektów, został złożony i zrealizowany przez młodzież wiejską.

W tabeli nr 6 przedstawiono projekty uwzględnione we wspomnianych publikacjach MRiRW z podziałem na województwa. Warto zaznaczyć, iż w czterech województwach (lubuskie, śląskie, warmińsko – mazurskie, zachodnio – pomorskie) nie wskazano projektów finansowanych z programu *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*. W tabeli zaprezentowano zakres projektów, całkowity ich koszt oraz wysokość dofinansowania w ramach EFRROW, a także informację na temat nowych miejsc pracy.

Tabela 6. Wybrane projekty w ramach działania *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*

Działanie: Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw				
I.p.	Zakres projektu	Województwo	Całkowity koszt projektu (wysokość dofinansowania w ramach EFRROW) [w zł]	Liczba utworzonych miejsc pracy ⁵⁰

⁴⁷ *Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przykłady projektów zrealizowanych w ramach PROW 2007-2013*, MRiRW, Warszawa 2012

⁴⁸ *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – przykłady zrealizowanych projektów*, MRiRW, Warszawa 2012

⁴⁹ Warunki powstawania i działania oraz perspektyw rozwojowych polskich przedsiębiorstw powstałych w latach 2007-2011, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013, s. 31-37

⁵⁰ W charakterystyce projektów niekiedy pojawiała się konkretna liczba nowych miejsc pracy, a czasem widniała jedynie informacja, że projekt przyczynił się do wzrostu zatrudnienia.

1	Zakup wyposażenia i przebudowa obiektu Dwór Korona Karkonoszy - usługi hotelowe i gastronomiczne	dolnośląskie	685 929,93 (163 963,12)	"wzrost zatrudnienia"
2	Uruchomienie samoobsługowej myjni bezdotykowej	kujawsko - pomorskie	424 013,39 (172 258,50)	2
3	Zakup urządzeń diagnostyki samochodowej	kujawsko - pomorskie	147 180,00 (55 192,50)	1
4	Uruchomienie nowej działalności - salon kosmetyczny	lubelskie	445694,00 (194 984,00)	"wzrost zatrudnienia"
5	Zakup nowej wiertnicy do wykonywania horyzontalnych przewiertów sterowanych.	lubelskie	699 323,00 (412 715,00)	"wzrost zatrudnienia"
6	_	lubuskie	_	_
7	Zakup nowych środków transportu oraz innych urządzeń piekarniczych	Łódzkie	760 733,58 (208 690,50)	5
8	Budowa budynku całodobowej opieki dla osób starszych.	małopolskie	639 524,64 (379 555,27)	"wzrost zatrudnienia"
9	Przebudowa piekarni na gabinety rehabilitacyjne oraz zakup wyposażenia (usługi związane z fizjoterapią)	małopolskie	461 457,00 (173 046,37)	"wzrost zatrudnienia"
10	Wyposażenie przedszkola i utworzenie nowych miejsc pracy.	małopolskie	163 412,00 (60 638,00)	"wzrost zatrudnienia"
11	Zakup nowoczesnych maszyn do obróbki kamienia	mazowieckie	196 965,00 (95 820,00)	"wzrost zatrudnienia"
12	Zakup koparko ładowarki - usługi budowlane	mazowieckie	275 520,00 (80 000,00)	1
13	Utworzenie wypożyczalni nowoczesnego sprzętu do uprawiania turystyki i rekreacji wodnej.	opolskie	168270,00 (68 402,00)	1

14	Zakup wyposażenia oraz wprowadzenie nowej usługi - kompleksu odnowy biologicznej w Galicyjskim Gospodarstwie Gościnnym Zajazd „Karino”	podkarpackie	180938,82 (73 753,00)	1
15	Rozbudowa parku rozrywki dla dzieci i młodzieży	podkarpackie	123 850,00 (50 800,00)	"wzrost zatrudnienia"
16	Budowa obiektów ruchu turystycznego	podkarpackie	689 325,00 (210 159,37)	3
17	Zakup maszyn i urządzeń - w zakresie obróbki skrawaniem	podlaskie	514 977,34 (140 706,00)	"wzrost zatrudnienia"
18	Podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstwa - maszyny do produkcji przędz fantazyjnych	pomorskie	394 578,00 (176 853,50)	"wzrost zatrudnienia"
19	_	śląskie	-	-
20	Doposażenie gabinetów rehabilitacyjnych	świętokrzyskie	243 044,00 (97 338,00)	"wzrost zatrudnienia"
21	_	warmińsko - mazurskie	-	-
22	Zakup urządzeń do gabinetu weterynaryjnego (usługi w zakresie profilaktyki i leczenia chorób koni)	wielkopolskie	488 000,00 (200 000,00)	"wzrost zatrudnienia"
23	_	zachodnio - pomorskie	-	-

Źródło: Opracowanie własne⁵¹

Generalnie rzecz biorąc, analizowane projekty związane z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw, dotyczyły różnorodnych usług lub poprawy infrastruktury technicznej przedsiębiorstw. Świadczenie usług w ich ramach przede wszystkim opierało się turystyce (rekreacja, wypoczynek), sprzedaży, rehabilitacji, zabiegów kosmetycznych, czy też opiece dzieci i osób starszych. Każdy projekt, jak zakładała dokumentacja, przyczynił się do wzrostu zatrudnienia w powstałych lub modernizowanych firmach. Ze względu na brak szczegółowych danych o konkretnej liczbie zatrudnionych osób, trudno jest interpretować, który z projektów miał w tym największy udział. Ponadto taka analiza byłaby nie do końca słuszna, ze względu na fakt, iż projekty różniły się między sobą tematyką.

Co do zakresu powstałych działalności, nie były one znacząco zróżnicowane pomiędzy sobą. Na uwagę zasługuje fakt, iż zdaniem autorek większość projektów nie była

⁵¹ Na podstawie informacji o projektach zawartych w publikacjach MRiRW

innowacyjna⁵². Przeważały usługi nie podejmujące się niestandardowych przedsięwzięć. Jednakże, jako przykłady ciekawych działań spośród analizowanych projektów, należy wymienić następujące: *Przebudowa piekarni na gabinety rehabilitacyjne oraz zakup wyposażenia (usługi związane z fizjoterapią), budowa budynku całodobowej opieki dla osób starszych, zakup wyposażenia oraz wprowadzenie nowej usługi - kompleksu odnowy biologicznej w Galicyjskim Gospodarstwie Gościowym Zajazd „Karino”*. Z pewnością przedsięwzięcia te są atrakcyjną ofertą dla mieszkańców wsi, ale i osób z zewnątrz i stanowią bardzo dobry przykład na potwierdzenie możliwości rozwoju wielofunkcyjnego wsi⁵³.

Podsumowanie i rekomendacje.

Osoby młode są grupą, która może w znaczący sposób wpłynąć na rozwój społeczno – ekonomiczny. W większości posiadają ogromny potencjał społeczny i edukacyjny, a jego właściwe wykorzystanie może przynieść pozytywne zmiany w ich otoczeniu lokalnym. Niestety grupa ta szczególnie mocno doświadcza barier w rozwoju własnej przedsiębiorczości. Zostały one scharakteryzowane w niniejszym artykule. Należy wobec tego podjąć takie działania, które ułatwiłyby podejmowanie przedsiębiorczości osób młodych. Z pewnością należy także w większym stopniu pomagać młodzieży w pozyskiwaniu przez nie środków unijnych na zakładanie własnej działalności gospodarczej.

Wyjątkowym wsparciem powinno objąć się osoby młode mieszkające na obszarach wiejskich, ze względu na marginalizację tych obszarów i problemy z jakimi się borykają. Autorki po zapoznaniu się z raportami na temat przedsiębiorczości osób młodych na wsi⁵⁴, uważają, iż dotychczas nie przeprowadzono wystarczających badań na ten temat. W związku z czym rekomendują przeprowadzenie kolejnych, bardzo szczegółowych badań, skupiających się głównie na cechach młodych przedsiębiorczych osób na wsi, uwarunkowaniach tej działalności, inspiracji młodych ludzi oraz tworzonych i prowadzonych już działalności

---

⁵² *Innowacyjność* patrz: Peyroux C., *Proces innowacji i zarządzanie zasobami technologicznymi w endogenicznym rozwoju gospodarczym* [w:] Jewtuchowicz A. (red.), *Strategiczne problemy rozwoju regionów w procesie integracji europejskiej*, Łódź 2001; A. Nowakowska, *Budowanie zdolności innowacyjnych polskich regionów-wnioski i rekomendacje* [w:] Nowakowska A. (red.), *Zdolności innowacyjne polskich regionów*, Łódź 2009; Krzyminiewska G., *Bariery innowacyjności na obszarach wiejskich* [w:] Sokołowska S., Bisaga A. (red.), *Wieś i rolnictwo w procesie zmian. Szanse rozwojowe obszarów wiejskich w przestrzeni europejskiej*, Opole 2008

⁵³ *Wielofunkcyjność* patrz: Wilkin J., *Wielofunkcyjność rolnictwa i obszarów wiejskich* [w:] Kłodziński M. (red.), *Wyzwania przed obszarami wiejskimi i rolnictwem w perspektywie lat 2014-2020*, Warszawa 2008

⁵⁴ Giza A., Strzeмиńska A., Wiśnicka M., *Młodzi na wsi. Raport z badań*, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, Warszawa 2011; *Bariery instytucjonalne w rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Forum Inicjatyw Rozwojowych; Kołomyjska I., Mażewska M., (red.) *Sytuacja ludzi młodych na rynku pracy na obszarach wiejskich*, Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, 2007

gospodarczych, jak również stopnia innowacji projektów. Warto byłoby jednocześnie podjąć analizę wielkości wykorzystania funduszy unijnych dostępnych na obszarach wiejskich przez osoby młode.

Autorki są zdania, że wyniki tak wyczerpujących badań mogłyby stanowić podstawę do opracowania instrumentów mogących stanowić wsparcie dla osób młodych i sprzyjając rozwojowi ich przedsiębiorczości.

Bibliografia

1. Arak P., Boni M., Szafraniec K., Młodzi 2011, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2011
2. Bańka A., *Przedsiębiorczość w okresie adolescencji i wczesnej dorosłości. O formowaniu się tożsamości nowego typu* [w:] Ratajczak Z. (red.), *Przedsiębiorczość. Źródła i uwarunkowania psychologiczne*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2012
3. *Bariery instytucjonalne w rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Forum Inicjatyw Rozwojowych
4. Champion M., *Rola samorządu we wspieraniu lokalnej i regionalnej przedsiębiorczości*, Wydawnictwo naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2012
5. Chmieliński P., *Wspieranie przedsiębiorczości w działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce* [w:] Strużycki M. (red.), *Przedsiębiorczość w teorii i praktyce, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie*, Warszawa 2006
6. Gawel A., *Ekonomiczne determinanty przedsiębiorczości*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2007
7. Giza A., Strzezińska A., Wiśnicka M., *Młodzi na wsi. Raport z badań*, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, Warszawa 2011
8. Grzegorzewska-Mischka E., *Współczesne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa 2010
9. Kłopotek A., *Źródła finansowania działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw* [w:] Lichniak I. (red.), *Determinanty rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SHG w Warszawie, Warszawa 2011
10. Kołomyjska I., Mażewska M., (red.) *Sytuacja ludzi młodych na rynku pracy na obszarach wiejskich*, Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, 2007
11. Krzymińska G., *Bariery innowacyjności na obszarach wiejskich* [w:] Sokołowska S., Bisaga A. (red.), *Wieś i rolnictwo w procesie zmian. Szanse rozwojowe obszarów wiejskich w przestrzeni europejskiej*, Opole 2008
12. Lichniak I., *Rozwój przedsiębiorczości w Polsce* [w:] Lichniak I. (red.), *Determinanty rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SHG w Warszawie, Warszawa 2011

13. Mentelski P., *Warunki i bariery dostępu do środków Unii Europejskiej dla różnych grup przedsiębiorców* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007
14. Nowakowska A., *Budowanie zdolności innowacyjnych polskich regionów-wnioski i rekomendacje* [w:] Nowakowska A. (red.), *Zdolności innowacyjne polskich regionów*, Łódź 2009
15. Peyroux C., *Proces innowacji i zarządzanie zasobami technologicznymi w endogenicznym rozwoju gospodarczym* [w:] Jewtuchowicz A. (red.), *Strategiczne problemy rozwoju regionów w procesie integracji europejskiej*, Łódź 2001
16. Plawgo B. (red.) *Lokalne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości na przykładzie powiatu łomżyńskiego*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, Łomża 2005
17. *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – przykłady zrealizowanych projektów*, MRiRW, Warszawa 2012
18. *Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przykłady projektów zrealizowanych w ramach PROW 2007-2013*, MRiRW, Warszawa 2012
19. Saar M. A., *Jak samorzędy lokalne mogą wspierać rozwój przedsiębiorczości?*, Wydawnictwo Fachowe CeDeWu, Warszawa 2011
20. Ślusarz G, *Przedsiębiorczość jako forma przeciwdziałania marginalizacji obszarów wiejskich* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007
21. Walenia A., *Znaczenie funduszy strukturalnych UE w finansowaniu rozwoju przedsiębiorczości* [w:] Czudec A. (red.), *Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007
22. Wilkin J., *Wielofunkcyjność rolnictwa i obszarów wiejskich* [w:] Kłodziński M. (red.), *Wyzwania przed obszarami wiejskimi i rolnictwem w perspektywie lat 2014-2020*, Warszawa 2008
23. Zawodziński K., *Podjęcie własnej działalności gospodarczej przez absolwentów szkół wyższych* [w:] Lichniak I. (red.), *Determinanty rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, Oficyna Wydawnicza SHG w Warszawie, Warszawa 2011

Dokumenty programowe:

1. Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013)

2. Program Operacyjny Kapitał Ludzki
3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
4. Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich
5. Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich
6. Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw
7. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

Strony WWW:

1. <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/zmianywsystemie.aspx> (stan na dzień 21.11.2013)
2. <http://www.efs.gov.pl> (stan na dzień 21.11.2013)
3. <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna.html> (stan na dzień 21.11.2013)
4. <http://www.mapadotacji.gov.pl/> (stan na dzień 21.11.2013)